

Kaie Jeesser
Tartu Linnamuuseum

ICOM - CIDOC aastakonverents "Provenance of knowledge"

Heraklion, Kreetaa

29. september - 5. oktoober 2018

<http://www.cidoc2018.com/>

Korraldajad: ICOM - CIDOC, CIDOC Kreeka Rahvuskomitee ja Foundation for Research and Technology Hellas / Institute of Computer Science

2018 aasta CIDOC aastakonverentsil "Provenance of knowledge" osalemine oli suurepärase võimaluse kuulata, arutada, kaasa rääkida dokumenteerimisvaldkonnas aktuaalsel teemal, mis on tõstatanud küsimused: kellel on tegelikult õigus, kus peitub tõde, millega tagada andmete/ teabe tõesus ka siis, kui teave on leidnud taas ja taas kasutamist ning algallikas/d kipuvad ununema. Tänapäeva sotsiaalmeedia ja digitaalne teabe levik soodustab nn uue info teket, millel seos tegeliku algallikaga jääb väga kaudseks või lausa moonutatuks ehk valeks. Elame ajal, mil muuseumi objektide dokumenteerija / kirjeldaja peab olema teadlik digitaalses maailmas info salvestamise ja jagamise kitsaskohtadega.

Konverentsi põhiteema "Provenance of knowledge" avati erinevate vaatenurkade alt: Objekti kui ajalooallikas; Objekti dokumentatsioon ja arhiiviresursid; Väliuuringud ja objekti dokumentatsioon; Suuline traditsioon ja objektidega seotud teabe jälgimine; Dokumentatsioon ja interdistsiplinaarsus; Objekti dokumentatsioon ja analüütilised ressursid; Meetodid teadmiste kontrolliks ja dokumentatsiooni revisjoniks; Teabe eetilised küsimused; Teadmiste päritolu ja allikate säilitamine. Vaatluse all olid nii andmed kui teave ise, kui andmete ja teabe dokumenteerimise meetodid ja vormid, mis peaks tagama kirjelduse usaldusväärsuse. Oli nii praktilist - kui teoreetilist seisukohtadel tuginevaid ettekandeid.

Konverentsi üks peakorraldajatest oli Foundation for Research and Technology Hellas / Institute of Computer Science (FORTH - ICS), institutsioon tegeleb CIDOC-CRM mudeli e sündmuspõhise kirjeldusmudeli arendamisega, seetõttu on mõistatav, et omaette loenguplokkid olid selle teema ettekannetele. Alateemad: Documentation Systems based on CRM or Ontologies; Conceptual Modelling; CIDOC CRM and Archaeological Documentation. Kuna Eesti muuseumide infosüsteem kasutab samuti sündmuspõhist kirjeldusmudelit, siis võiks nende teemaplokkide all olevad ettekanded pakkuda huvi just MuS arendajatele.

Minu huviorbiiti jäid seekord ettekanded, mis olid grupeeritud teema alla, Provenance and Documentation: alateemadeks, Documentation beyond the object, oral tradition and performance as context of understanding; Contemporary Art, Provenance, Interview and Documentation; Deepening Documentation, beyond the object to knowledge context, potentials and challenges; Crossing Documentation and Archive to Create and Study Provenance.

Nii mõnegi ettekande puhul, näiteks, Mike Jones (AU), Collections in the expanded field: relationality and the provenance of artefacts and archives.) tekkis aktiivne diskussioon saalis, sest tegelikult ei ole ühest vastust küsimusele kui palju/ mis mahus, mis kujul säilitada muuseumiobjektile lisandunud kommentaare. Igasugune kontekstuaalne lisainformatsioon on tegelikult ju ainult kaudselt seotud objektiga ning üldjuhul on alati kellegi tõlgendus. Minu (K.J.) mõte: ainuke, mis teha annab, on dokumenteerida, kelle tõlgendus see on. Selles diskussioonis jõuti märksõnastamise ja semantilise veebini, mille puhul Briti Muuseumi töötaja, Tanya Szrajber, tõi välja, et semantilised seosed, mida

süsteemid tekitavad, võivad vahel väga valed olla. K.J.: Jah, sellega tuleb paratamatult nõustuda. Kogu selle diskussiooni saab kokku võtta sama teemaploki ettekande pealkirjaga, Privileging Knowledge, who's right is it? Faye Belsey (UK)

Ifgenia Dionissiadou (Gr) oma ettekandes, Normalizing information from various muuseum archival resources, tõi taas välja probleemi, kuidas tesaurused ja etteantud märksõnad piiravad /suunavad objekti tõlgendamist. Kuigi tesaurused ja märksõnastamine on endiselt populaarne, siis on siiski suund märksõnastamise vähendamisele objekti teaduslikus kirjelduses. Märksõnad on abiks mäluasutuse töötajale endale, kuid ei tohi olla algallikaks uurijale.

Omaette põnev oli kuulata nn kogukonna muuseumide probleeme, nimelt on teavet, mida mingi rühmitus, etniline grupp või kogukond keeldub teistega jagama. Näiteks, Jakub Bronec (LUX) oma ettekandes, Transmission of the collective memory and the Jewish identity through the postwar Jewish generations in relations to war souvenirs. Comparative study – Czechoslovakia and Luxembourg (1945-89), tõi välja probleemi, et üldjuhul ei olda nõus näidama oma fotoalumeid laiale publikule, kuid meeleldi jagatakse teavet uurijaga. Ettekandes, Documentation and information value of Criminology Museum, University of Athens. Zoi Sakki jt. (GR), et on muuseumid, mis on avatud ainult sellele kogukonnale, kelle materjali nad kajastavad. Seega ei ole see nagu muuseumi mõistes muuseum, kuid ometi peetakse oluliseks, et see materjal säiliks, kas või sellisel suletud viisil. Lootuses, et aja möödudes ollakse valmis seda materjali ka teistega jagama, seniks saavad sellele ligi vaid uurijad. Kokkuvõttes võib öelda, et konverentsil oli palju häid ettekandeid, mis võiks ka Eesti muuseumitöötajale huvi pakkuma, sest probleemid on meil samad.

Hea on see, et kõik ettekanded saavad olema CIDOC kodulehel <http://network.icom.museum/cidoc/archive/past-conferences/>, kättesaadavad hiljemalt 2019 jaanuaris. (K.J.: annan sellest teada, kui need on üles laetud.)

Ainuke kriitiline märkus, mille välja tooks, et: teemadering, mis põhiteema "Provenance of knowledge" alla mahutati, oli lai, mistõttu mõne ettekande sidusus põhiteemaga jäi nii mõneski kohas küsitavaks ja oleks nõudnud sessioonide moderaatoritelt paremat sissejuhatust, küsimustega suunamist ja kokkuvõtmist. Sessioonide modereerimine, see on teema, mida kavatsen juhatuse koosolekul (2019 jaanuar, Porto) arutlusele võtta. Näen seda vajadust, sest sellele probleemile viitasid ka mõningad nn tavaosalejad, kellega suhtlema sattusin.

Lisaks ettekannete kuulamisele osalesin 2 töörühmas:

Mõlemale töörühmale olin saatnud ka omapoolse sisendi ehk näiteid Eesti praktikast.

1. The Documentation Standards Working Group,il olid kohtumised kahel erineval teemal:

Esiteks, The use of software tools in documentation) / Exhibition Object Data Exchange Mechanism (EODEM) Ehk siis näitustega seotud dokumentatsiooni ja andmete ning teabe liikumine erinevate institutsioonide vahel. Töögrupi juhile sai edastatud väljavõtteid laenutusega seotud dokumentidest MuSiS ning oma 2014 aasta ettekanne, kus rääkisin MuSiS laenutusprotsessist. Workflow and data exchange between museums: documenting of exhibitions in the Estonian Museum Information System.

http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/cidoc/ConferencePapers/2014/B-1_Jeaser_Konsa_paper.pdf

Eesmärk on jõuda ühtse laenutusprotsessini eri riikide vahel.

Teiseks teemaks oli, muuseumide dokumenteerimisalase sõnastiku loomine vikikeskkonnas. Kahjuks peab tõdema, et nn vabatahtlikkuse alusel toimiv tegevus ei anna oodatud tulemust, sest terminoloogia korrastamine on suur töö ja nõuab süvenemiseks aega, mida on raske leida põhitöö kõrvalt. Hetkel tundub, et Eesti muuseumiterminoloogia sõnastik on arendatud paremal platvormil.

Kindlasti on meil infot mida omavahel jagada, seetõttu on CIDOC WG kontakt edastatud ka meie sõnastike juhile.

2. Digital Strategy WG, see töörühm kogunes esimest korda, teemaks, What is a comprehensive Digital Strategy? Kuna see aasta oli Eestis ICOM – CIDOC suvekool, teemal Digitaalne kultuuripärand, siis sai toetatud selle töörühma loomist omapoolse sisendiga andes ülevaate loenguteemadest, mida suvekoolis käsitlesime ehk siis teemadest, millega minu arvates peaks tegelema ka Digital Strategy WG. Selle teemaga tegelemiseks, on tänaseks loodud töögrupi liikmete omavaheliseks infovahetuseks oma keskkond. Seega, kel huvi selle teema vastu, võib pöörduda minu poole.

Muljetavaldav oli teadusinstituudi (Foundation for Research and Technology Hellas / Institute of Computer Science (FORTH – ICS, <https://www.ics.forth.gr/>) külastus. Sessioon: Ambient Intelligence Research Facility demo, kus keskenduti eelkõige süsteemidele, mis pakuvad digitaalse ja füüsilise kultuuripärandi uuenduslikke avaldamise vorme.

ICS-FORTH Ambient Intelligence (Aml) programm on interdistsiplinaarne teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse programm, mille eesmärgiks on välja töötada ja rakendada inimkeskseid Aml tehnoloogiaid ja arukaid keskkondi. Aml programmi kontekstis on välja töötatud rohkem kui 130 integreeritud süsteemi, mis on suunatud mitmetele vastastikku ühendatud tehnoloogilistele keskkondadele: kodu- ja igapäeva elu; töökoht; õppimine- ja haridus; tervishoid; kunst ja kultuur, vaba aja veetmine ja meelelahutus; kaubandus ja turundus. (vt <http://ami.ics.forth.gr/domains/>) ja siin on otselink kunst ja kultuur valdkonna Aml lahenduste demodele <http://ami.ics.forth.gr/domain/arts-culture/>

Leia aega ja vaata!

Oli hea meel, et konverentsil osalesid ka Kultuuriministeeriumi spetsialistid Kadri Nigulas ja Marju Niinemaa, see andis hea võimaluse kuuldu põhjal omavaheliseks aruteluks ja tuleviku plaanideks seoses CIDOC alakomiteega. Selle tulemusel jõudsime ära tundmisele, et Eesti võiks korraldada järgmise CIDOC aastakonverentsi (kas 2020 või 2021). Konverentsi korraldamise ettepanekut on Eestile varemgi tehtud, kuid siiani üksi alakomitees toimetades, ei ole soovinud seda ettepanekut vastu võtta. Nüüd, leides selleks toetuse Kultuuriministeeriumi spetsialistide näol, on see mõeldav. Igal-juhul andsin meie soovi/ mõte CIDOC juhatusele, mistõttu sai CIDOC aastaaruande koosolekul (toimus konverentsi viimasel päeval) Eesti ära mainitud ühe võimaliku riigina, kes on valmis korraldama aastakonverentsi. Lisaks meile olid soovi avaldanud Šveitsi ja Austria. Et mõttest formuleeruks arvestatav ettepanek on vaja 2019 jaanuariks esitada sooviavaldus kirjalikus vormis CIDOC juhatusele. Veebruaris 2019 juhatuse koosolekul toimub hääletus, mille tulemusel valitakse välja 2020 aasta konverentsi korraldaja.